

Stadens möblering – HANDBOK

Antagen av Kommunfullmäktige för att användas som riktlinjer för Kungälv Centrum

5 april 2004

Stadens möblering - HANDBOK

Handboken omfattar såväl offentlig miljö som kvartersmark med råd, rekommendationer och bestämmelser och är tillämpning av ett kommunalt ställningstagande för hur den offentliga miljöns gestaltning och utseende har ett starkt allmänt intresse i enlighet med våra nationella mål om god bebyggd miljö.

Handboken ingår som en fördjupad del av kommunplanen KP 2000 och utgör regler för bygglovprövning.

Tillgängligheten

är ett övergripande krav och finns med i bedömningen vid varje förändring.

Säkerhet

mot brott och personskador i trafikmiljöer är ett annat genomgående krav anger ramar för utformningen.

Remissinstanser:

Trafiksäkerhetsnämnden
Räddningstjänsten
KHR Kungälv's Handikappråd
Miljö- och byggnadsnämnden
Tekniska Nämnden
Kulturnämnden
Kulturmiljørådet
KCIS

Presentation

”Stadens möblering” är den tillämpande handboken till gestaltningsmålen för Kungälv's Centrum. Röda Grind Reklambyrå har varit behjälplig i arbetet med idéframställning, skisser, förslag och förankring. Inom kommunens organisation har en arbetsgrupp bestående av Ingela Flodén Kommunchefens stab, Jonas Göransson och Inger Axbrink Samhällsbyggnadskontoret, Martin Martinson, Jenny Bjönness Bergdahl och Peter Andreasson Tekniska kontoret, ansvarat för handbokens slutgiltiga innehåll och utformning.

Föreliggande handbok skall kontinuerligt förnyas efter behov. Med tiden ändras förutsättningar och synsätt vilket leder till revideringar och kompletteringar. Nya material och ny teknik kommer att ersätta gamla lösningar, vilket också är en anledning till att handboken skall vara ett levande och reviderbart dokument.

Arbetsgruppen har haft en övergripande ambition att i handboken förena olika värden med varandra. Hänsyn har tagits till estetik, innehåll, funktion, säkerhet, trygghet, hållbarhet, ekologi samt ekonomi. Det sistnämnda innebär att i olika val har också hänsyn tagits till framtida driftskostnader i form av underhåll och skötsel. Framför allt har arbetet syftat till en konkret och användbar handbok som vägledning och underlag för tillståndsgivning vid förnyelse och försköning någonstans mellan stadens ”tak och golv”.

OMSLAGSBILD: DICK HOLST

INNEHÅLL

	Sida
1 INLEDNING	
2 STADENS GATOR	5
3 DET GRÖNA KUNGÄLV	8
4 STADENS MÖBLER	9
5 FASADER – BELYSNING, SKYLTAR	20
6 HÄNVISNING – VÄGVISNING	24
7 PARKERING	28
8 STADENS BELYSNING	30
9 SMÅ BYGGNADER	31
10 STADENS FÄRGER	33
11 BESTÄMMELSER – TEKNISKA FAKTA	35
12 KONTAKTLISTA	36
13 KÄLLFÖRTECKNING	40
LITTERATUR	41
	42

1 INLEDNING

I november 1999 beslutade kommunfullmäktige om en rad planerings- och förnyelsearbeten i projektform. Häri ingår framtagning av ett **Gestaltningssystem** för centrum med översiktliga beskrivande mål vilket kommunen tidigare saknat. Andra projekt såsom "Gröna miljöer kring Kungälv centrum" och delprojektet "Skyltning/Profilering /Vägvisning" innefattas även i denna handbok som sammanfattar och tolkar gestaltningssystemets intentioner.

Bakom behovet av ett gestaltningssystem ligger det förhållandet att en samlad, omsorgsfull gestaltning eller utformning av den gemensamma miljön i Kungälv centrum också gör att gator, torg och parker fungerar effektivare och bättre tillsammans med bebyggelsen, att handeln och övriga funktioner i centrum får en tydligare och vackrare inramning.

Kungälvs identitet, profil och image kan stärkas med estetiska åtgärder, av hur material, färg och form tillämpas, vilket är en viktig anledning till framtagandet av "Stadens möblering – handbok"

Råd och riktlinjer

Gestaltningssystemet för Kungälv centrum innehåller mål och teman för hur den gemensamma miljön i Kungälvs centrala delar skall behandlas då förändringar blir aktuella. Denna handbok, eller samling av anvisningar, innehåller tydligare förslag till hur olika inslag i

miljön skall utformas. Dessa förslag bygger på synpunkter från allmänheten och erfarenheter inom den kommunala förvaltningen d v s att projektera, köpa in och underhålla den offentliga miljöns möbler, vegetation mm.

När det gäller t ex bänkar och papperskorgar rekommenderar vi en bänk och en papperskorg som passar bra tillsammans och som tekniska kontoret har goda erfarenheter av. Dessutom kan de, om de blir återkommande inslag i torg- och parkmiljöerna, utgöra välbekanta detaljer som skapar trygghet genom den omsorg de avspeglar. Att välja de rekommenderade detaljerna innebär att man ansluter till en väl förankrad grundton. Men det utesluter inte att man, för särskilda projekt t ex en park, ett visst gatuparti kan ha andra möbler (som i exemplet bänk och papperskorg) för att skapa en särskild stämning eller ett särskilt önskat helhetsintryck. En sådan lösning för utformningen av en del av den gemensamma miljön kommer att föregås av fördjupade diskussioner med målet att vidmakthålla den helhet som vi vill finna i Kungälvs centrala delar.

Avgränsning - kontinuitet

Denna handbok som innehåller jämförelsevis tydliga och detaljerade förslag måste årligen ses över och hållas aktuella. Företag upphör och t ex goda armaturer försvinner från marknaden. Då måste handboken kompletteras med nya fabrikat som också följer de mer allmänna mål och riktlinjer som vi är eniga om.

1 INLEDNING

Kungälvs centrum omfattar stadskvarteren från Fästningsholmen, Östra och Västra gatorna, kvarteren utmed Nordre Älv och Gamla Gärdesgatan, liksom Ytterbyvägen och Uddevallavägen, Nytorget, Vita Fläcken upp till Kungälvs sjukhus samt kvarteren öster om Uddevallavägen och upp mot Fontin. Karta över området visas på omslagets baksida. Någon skarp gränsdragning bör inte göras. Kan de teman som utvecklas i denna skrift och i gestaltningsprogrammet tillämpas i omgivande kvarter och stadsdelar är det bara till fördel för helheten. Redan inledningsvis skall några viktiga platser som står inför omarbetning nämnas: stadens entréer och stadskärnan.

Genom att utveckla karaktäristiska drag i centrumområdet skapas också förutsättningar för att stadsrummet skall kunna upplevas mer sammanhängande och "nära".

Detta arbete kan tillämpas även i Marstrand och i andra tätorter i kommunen.

Informationstavla på Fästningsholmen

Stadens entréer

Söderifrån på Bohusbron över till Fästningsholmen är en naturlig port till Kungälvs centrum. Norr och västerifrån utgör det mer moderna Vita Fläcken-området tillsammans med den kommande idrottshallen - som en lykta om natten - en naturlig entré till staden.

Ett separat projekt arbetar med ekonomiska och andra möjligheter att skapa fler platser för relevant besökarinformation. Två lägen som bör vara givna är ju den centrala stadens båda entréer. I samråd med vägverket kommer lämpliga lägen och finansiering att diskuteras. Liksom de relativt nya informationstavlorna på Vita Fläcken och vid turistbyrån på

1 INLEDNING

Fästningsholmen skall de två nya skylttavlorna målas i svart, med ett kupolformat klimatskydd.

Stadskärnan

Mötesplatser på torg och gårdsgator

Posttorget

Rondellens torg, Västra Tullen

Nytorget

Liljedalskvarteret

Vita Fläckens torg

Torget framför nya kunskapscentret

I Liljedalskvarteret finns t.ex. möjligheter till att utveckla ett stadsmässigt torg med ytterligare handel. I anslutning till kommande byggnation och p-områden utvecklas också nya mötesplatser och stråk som med hjälp av belysning, markbeläggning, möbler och växtlighet skapar harmoni och trivsel.

En annan målsättning är att skapa en så ljus och inbjudande miljö som möjligt från Strandgatan genom **Södra Gränden** till Västra Gatan. Armaturerna för belysningen är placerade på stolpar där gränden vidgar sig fram till Strandgatan. Som armaturer kan den variant av stockholmslyktan användas som är något mindre och avsedd att användas i parker (se kap 8 STADENS BELYSNING).

Uddevallavägen från Västra Tullen

Norra gränden är utrustat med väggfasta armaturer och ljust naturgolv, också i syfte att välkomna gångtrafikanter i denna brygga mellan Strandgatan och Västra Gatan. Genom att optimalt utnyttja skyltfönster i fasader skapas ytterligare allmän belysning.

Knutpunkten – Västra Tullen Inte minst genom ett intensivt idéarbete i en s.k. Charrette om Kungälv's centrum (14-16 nov 2002) väcktes många förslag kring den gemensamma miljön från Rondellens torg, Västra Parken, Nytorget, Busstationen, Uddevallavägen som kommer att bearbetas.

2 STADENS GATOR - GOLV

2 STADENS GATOR - GOLV

Strandgatan m fl gator

Stadskärnans gator bör präglas av omsorgen kring detaljer som bl a innebär att smågatsten fyller ut skikt för anpassning och skiljer olika stråk åt. Gångbanorna skall vara utan korsande fält av material som är svåra att passera för t ex rullstolsburna. Strandgatans utformning skall prägla gränderna till Västra Gatan och anslutande gator och platser på **Liljedalssidan**. Västra Gatans nuvarande utformning kan och bör bibehållas. De förändringar som skall göras bör ske genom enkla åtgärder t ex genom tillägg av pollare och liknande. Nya gatubeläggningar bör bedömas med Strandgatans utformning som utgångspunkt. Gatubeläggningarna skall visa på omsorg och vara ett sammanhållande drag i stadskärnan som gör att man känner sig hemma.

Strandpromenaden har ett ytskikt av asfalt täckt med rött grus och två rastplatser med bänkar där ytskiktet är grå naturfärgad betongmarksten (140x210x70).

Ytterbyvägen

Fungerar bra med sina närbelägna parkeringar. Gående, cyklister, parkerande och handeln samverkar.

Uddevallavägen

En diskussion har börjat. Ett inslag för kontinuitet och sammanhang är att fullfölja inslaget av träd från Strandgatan till ett grönt allétråk från Glasbruksrondellen till Kungälv's sjukhus.

Västra gatan

Projektet för ombyggnad av Västra Gatan inväntar genomförandet av Liljedalsplanen. Gårdarna på Västra Gatans östra sida har särskilt uppmärksammas med sina möjligheter för spännande upplevelser och kompletteringar.

Slutsatser

Individuell utformning t ex av Västra Gatan, Västra Tullens torg, Nytorget, m fl skall naturligtvis vara möjlig, gärna med inslag som anknyter till omgivningen och skapar en helhet.

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Vegetation i stadskärnan

Utöver det gröna anslaget i "Gestaltningssprogram för Kungälv Centrum" finns mycket att läsa när det gäller vikten av ett grönt centrum. I boken "Den måttfulla staden 2" (Boverket) betonas vikten av att parker, trädgårdar och gröna oaser måste få utrymme, för såväl människors hälsa som för stadens. I en utfrågning av ett stort antal människor i en mindre stad i Sverige var det påfallande många som uttryckte att närhet till grönområden och naturupplevelser var en av de saker man uppskattade mest med sin stad och stadskärna. I Kungälv har vi flera sådana oaser att njuta av liksom hela Fontinskogen med sin natur precis i utkanten av centrum.

I kommunens översiktsplan KP 2000 och i de synpunkter som framkommit kan man också

finna att grönska i olika former är eftertraktat.

Några sådana exempel är:

"Det är särskilt viktigt att grönstrukturen bearbetas, så att det på sikt skapas ett helt sammanhängande nät av gröna korridorer, parker och större rekreationsytor. Möjligheten att skapa ett sammanhängande gång- och cykelstråk längs Nordre älv bör prövas."

"Trädgårdsstadens karaktär i centrumområdets bostadsområde bör bibehållas."

"De områden som klassas som närströvområden skall hållas fria från ny bebyggelse. Åtgärder skall vidtas för att säkerställa dessa områden."

"Särskilt skall beaktas stadens entréer och omgivningen kring huvudvägarna. Lummigheten kring infarten söderifrån vid Fästningsholmen och Strandgatan bör vidareutvecklas."

"Den gamla trästadens karaktärsdrag tas tillvara; bl a miljön i och utefter Västra och Östra Gatorna."

"Fler rastplatser och bättre p-möjligheter vid turistmål"

"Det är bra att peka på behovet av tätortsnära strövområden, åtgärder för att åstadkomma en tillgänglighet och goda samband genom en grönstruktur"

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Bäckparkens stora värde bör poängteras inte minst därför att stråket från Nordre Älv till Kongahällagatan nu kompletterats med en parkanläggning fram till Marstrandsvägen. För att skapa en helt sammanhängande grönstruktur och göra det gröna inslaget till ett gestaltande tema för Kungälv's centrala delar, fordras kompletteringar av gröna markytor, tillkommande träd eller annan vegetation, men också kompletteringar av gång- och cykelstråk.

Trygghet

Platser och stråk bör vara väl överblickbara för att inte skapa gynnsamma lägen för rån, överfall, skadegörelse eller ordningsstörande verksamhet. Detta gäller främst vegetation intill gångvägar där det går att gömma sig. Den informella kontrollen stärks genom visuellt samband och siktlinjer mellan rörelsestråk. För att öka trafiksäkerheten bör vegetationen anpassas så att olika trafikantgrupper lätt kan uppmärksamma varandra utan siktskymmande häckar, stora alléträd bör inte placeras närmare vägen än 3 m vid 50 km/h. Träd skall inte heller placeras så att utrymningsvägar via räddningsstege blir omöjligt.

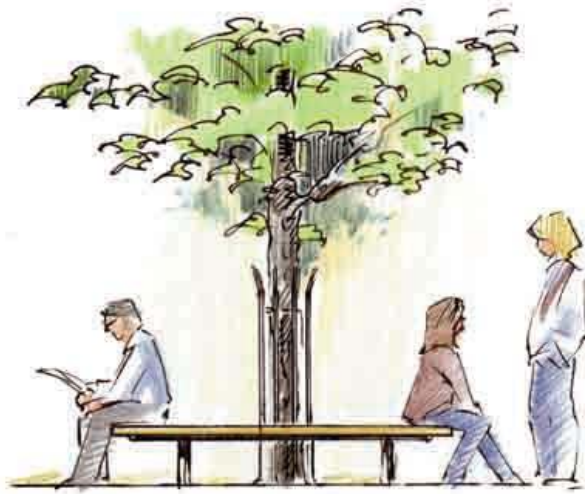
Grönplan och Parkprogram

Grönyteprogrammet redovisar kommunens politik med grönytor är från 1988 och ska revideras. Här beskrivs park- och friytornas funktion och betydelse. Grönskan har ett egenvärde i stadsmiljön. Den uppskattas just för att den är blomkaskader på våren, trädkronor som hänger ut över gatan, sprakande höstfärger och nakna grenar med rimfrost. . Träd och buskar bygger tillsammans med husen upp rum och platser i staden. Platser där man kan stanna till för att prata eller sitta en stund i solen.

Växtligheten har stor betydelse för miljön. Ett stort träd kan en varm och solig sommardag rena ca 50 000 kubikmeter luft från koldioxid

Alléplanteringar kan markera viktiga gator och tillfartsvägar med stora gröna volymer. En speciell art eller artsammansättning kan särskilja en hel stadsdel från omgivningarna och ge den karaktär, egenart samt en stärkt identitet.

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Kultursymboliken är viktig. Parken kan vara torgliknande men är också en bild av ett bestämt landskap, ja till och med av paradiset. Prydnadskaraktären är det yttersta uttrycket för mänskligt tänkande och kultur. Ofta finner man den där människor möts, såsom vid torg, platsbildningar mitt i parker och dylikt som också ska vara laddade med fantasier och myter. Kulturprägel ska vara tydlig med grusade gångar, exotiska växter och fin kvällsbelysning. Tillgängligheten för alla är utomordentligt viktig när det gäller bl.a. markbeläggning, växter som inte är allergiframkallande och orienterbarhet. Här ska man kunna finna folkliv och nöjen t.ex. restauranger och underhållning även kvällstid. Karaktären ger uttryck för människors behov av att själva kunna koppla av och roa sig

tillsammans med andra människor.

Aktiviteter

I ett centrum måste finnas plats för aktiviteter. För att aktiviteterna inte ska skada grönytorna måste hårdgjorda ytor användas för tillfälliga uppbyggnader. Tillstånd måste inhämtas för arrangemang på allmän plats.

Barnens miljö ska inspirera till lek. Det handlar om en robust miljö, som ska tåla förändringar och hårda tag. Helst ska den ha både natur- och kulturprägel. Det är viktigt att den är intim, inte för öppen och blåsig. Helst ska miljön vara lite avskild och inte ha störande verksamhet intill, eller verksamhet som kan bli störd av barnröster. På korta avstånd ska man kunna finna t.ex. vatten, djur, skog och blommor. Det handlar om människans nyfikenhet och behov av att själv, med sin kropp och med sina händer få umgås med vatten, växtlighet och djur.

Små trädgårdar i Kungälv

En stor del av centrum är småhusbebyggelse med egnahemsträdgårdar. Den rumsbildning, småskalighet och variation som finns i denna bebyggelse kan utvecklas till ett tema i Kungälv. De små trädgårdarnas charm kan vara byggelement i de friytor som finns och planeras i Kungälvs centrum.

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Anueller vid Nytorget

Anueller vid Västra Tull

Ligusterhäckar vid Nytorget Kungälv

Blommorna

Vi vill fortsätta att se Kungälvs centrum dekorerat och pyntat. Blomsterprakt gör sig också bäst i välskötta anläggningar där olika blomsterarrangemang är kronan på verket.

Häckarna

Häckarna är trädgårdsrummets tätaste och utrymmesnålaste väggar. De skyddar mot insyn och blåst samt ger en klar och tydlig avgränsning av hela trädgården eller av mindre rum i den. De används däremot mer sällan inne i trädgården. En häck kan vara utomordentligt raffinerad som avgränsning också inne i en liten trädgård.

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Pyramidekar vid Uddevallavägen

Träden

Kungälv har ett klimatiskt gynnsamt läge och har goda förutsättningar för många arter. Gamla trädgårdar i Kungälv innehåller också många exotiska växter. Önskvärt och möjligt är att utveckla detta genom att plantera många olika arter också i fortsättningen. Allvarliga och omfattande sjukdomar som almsjuka, ekdöd och svampsjukdomar på pil slår då inte så hårt om det endast finns ett fåtal dominerande trädslag. Vid val av stadsträd rekommenderas läsning av "Stadsträd från A-Z" av Rune Bengtsson. (ISBN 91-576-5566-9)

Träd i planteringsyta vid busstationen i Kungälv

Träden utsätts för stora påfrestningar i stadsmiljön. Viktigt är att ta hänsyn till trädens framtida storlek och att det finns växtplats såväl ovan som under jord och att träden får skydd mot trafikskador. Man kan t.ex välja olika typer av pelar- eller pyramidväxande träd i trånga utrymmen. Ett bra sätt att skydda och gynna tillväxten hos träd är att plantera trädet i en blom- eller busklyta. I gräs- eller hårdgjorda ytor har trädet svårare att etablera sig.

Träden behöver också skydd vid t.ex. schaktarbeten. Det finns stor risk för allvarlig skada vid schaktning som medför att rötter grävs av.

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Vi rekommenderar att schakt inte ska göras inom trädets kron diameter och allra närmast 5 m från stammen. Grova rötter måste sågas eller skäras av i ett tvärt snitt. Vi varnar också för att plantera träd med aggressiva rötter i närhet av byggnader och ledningsbäddar. Exempel på sådana träd är poppel och pil.

Förslag på karaktärsträd för Kungälv:

Mellanstora-stora: Oxel, Vitoxel (*Sorbus aria*), Vinterek (*Quercus petraea*), Trädhassel, Parklind, Ask

Pelarträd: Pelar-poppel (*Populus nigra planteriensis*), Pelar-avenbok, Pyramid-ek

Exotiska träd: Robinia, Magnolia, Katsura, Valnöt

Rosen 'Rosarium Uetersen'

Rosor

I vårt klimat behöver rossorterna vara härdiga och motståndskraftiga mot sjukdomar. Rosor behöver öppen men skyddad växtplats samt djup och näringsrik jord. Det är viktigt att följa upp med gödsling vartannat eller vart tredje år. Det finns även rosor av vildkaraktär som är anspråkslösa och tåliga. Rosor växer ju vilt här i Bohuslän och i kustbandet.

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Klätterrosor

Klätterrosor förtjänar en större användning i parker och trädgårdar. De är emellertid ofta skötselkrävande genom beskärning och uppbindning. Klätterrosor kan växa mot murar, väggar, staket och plank samt kan spaljeras i bågar eller i form av pergola.

Förslag på sorter:

Flammetantz-röd, Paul´s Scarlet Climber-röd, New Dawn-rosa, Sympathie-röd, Golden Showers-gul

Marktäckande, låga, täta rosor

Låga nedliggande buskrosor med brett växtsätt är bra att använda när man vill ha bättre sikt.

Förslag på sorter:

Alba Meidland-vit, Pink Meidland-rosa, Bonica-rosa, Max Graf-rosa, Rote Max Graf-röd, Sommerwind-rosa, The Fairy-rosa, Swany-vit, Stanwell Perpetuell-vit.

Perenner

Med fleråriga blommor och örter kan man kombinera olika bladformer, blomställningar, finstämda färger och det spontana sätt plantorna växer på. Mångfaldig är deras rikedom av former och gestalter, blommor och blad och av färger och dofter. Härlig är deras årligen återkommande blomsterprakt, som i samspel med träd och buskar, sten och vatten, ljus och skugga ger liv och glädje åt trädgården.

Perennarabatt vid Kongahällagymnasiet

Dagens trend är planteringar där man framhäver olika växtformer ofta med färger ton i ton. Viktigt är att välja växter som har förutsättningar att trivas på växtplatsen och miljön där, ljus, skuggigt, torrt eller vått.

Vatten och växter

Vilken typ av markbeläggning man väljer har stor betydelse för växterna i närheten. En beläggning med asfalt, kantstenar och brunnar kan leda bort allt regnvatten som annars kan komma växterna tillgodo. Att medvetet välja markbeläggning med god infiltrationsförmåga och lägga hårdgjorda ytor med lutning till växtbäddarna ger grönyterna större förutsättningar att klara torrperioder.

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Vattenanläggning Vita Fläcken

Dimensioneringen av dagvattenledningarna påverkas av hur stor infiltrationen av regnvatten är. Växternas direkta förmåga att avdunsta regn som faller på växternas blad har också stor betydelse då t.ex. stora träd som står i hårdgjorda ytor kan minska effekten av häftiga sommarregn. Vatten kan användas för att försköna och berika parker, trädgårdar och stadstorg. Vi fascineras av vatten och dess harmoni och fräschör i den ofta stökiga stadsmiljön. I centrum är det oftast de arkitektoniska miljöerna som bör styra och harmoniera med dammanläggningen.

Skötsel och anläggning

I centrum är platsen minimal såväl under som över marknivån. Det kan därför vara

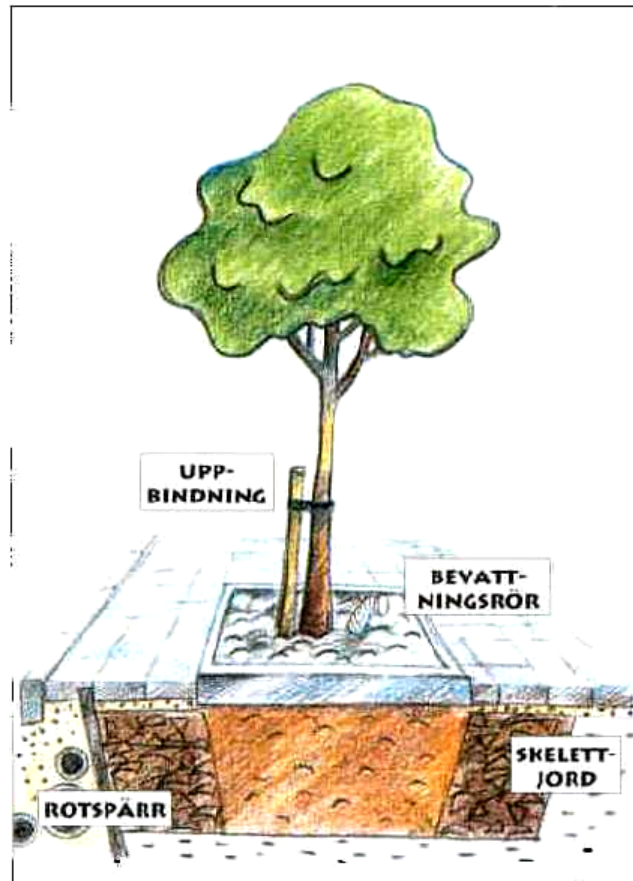
betydelsefullt vilket växtmaterial som används. Tänk på framtida storlek, träd och buskar växer en bit varje år och kan därför ganska snart orsaka problem med t.ex. skymd sikt eller att grenar hänger ner över gångbanor så att människor får dem i ansiktet. Rekommendation för olika växter se nedan i teknisk beskrivning.

Under mark finns dränerings- och avloppsledningar i vilka trädrötter kan tränga in. Aggressiva trädrötter kan också förstöra beläggningar och orsaka sättningar på husgrunder. I gaturummet kan nedhängande grenar och uppväxande buskage orsaka trafikproblem genom att hindra fri sikt. Genom medvetet växtval kan dessa problem minimeras.

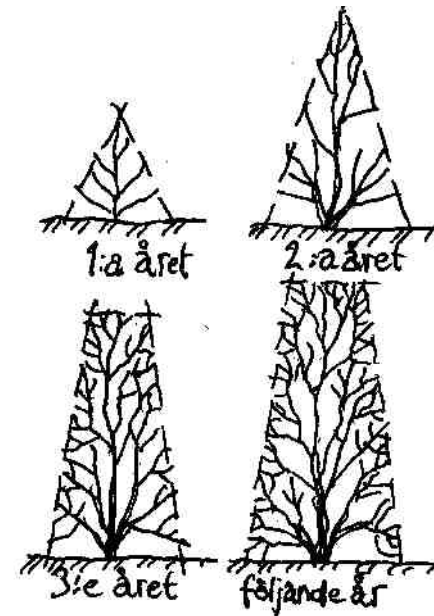
Kommunen och enskilda fastighetsägare söker på olika sätt effektivisera skötseln av grönytor. Vid byggandet är det viktigt att ha klart för sig vilken skötselinsats som behövs. Görs inte skötseln på ett fackmässigt sätt kan en anläggning bli helt eller delvis förstörd, med den kapitalförstöring detta innebär. Man kan bygga anläggningar så att de blir lättskötta och inte så underhållskrävande.

Exempel:

Träden i trafikmiljö skyddas med trädskydd. Uppväxande träd har trädkupa runt stammen. Vid anläggning får träden tillräckligt med matjord, bra dränering etc. Låga växter i kanter minskar behovet av beskärning. Mindre eller smalkroniga träd väljs i trånga utrymmen.

Trädgrop

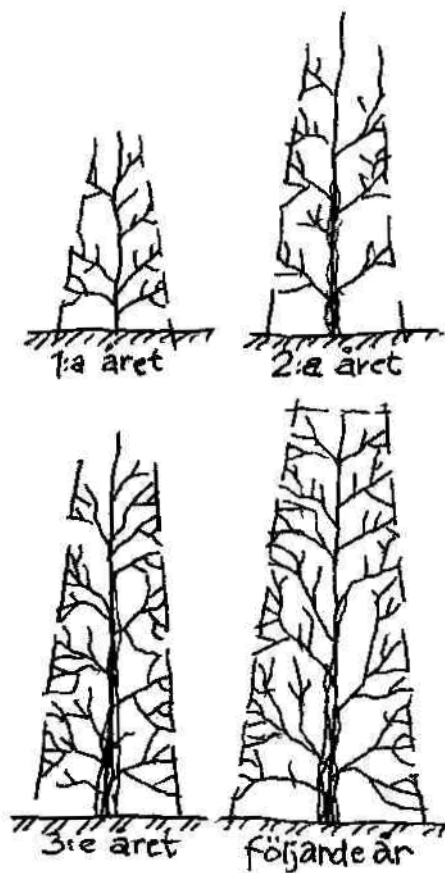

Uppbyggnadsbeskrining av häck med flera grenar från basen

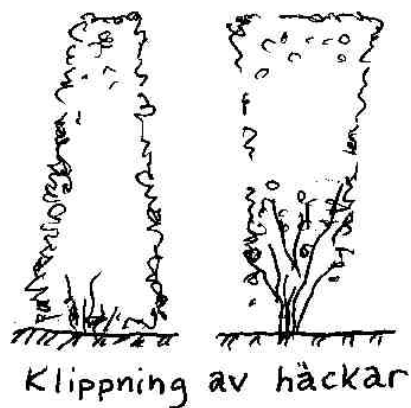
Häckar

Friväxande häckar hanteras på samma sätt som buskar planterade var som helst i trädgården. En klippt häck kräver däremot en del speciella omsorger. Vissa växter har en genomgående stam i häcken. De bör inte klippas förrän de nått den höjd häcken slutligen ska ha. Andra häckväxter har flera grenar från basen och toppas under uppbyggnadstiden.

3 DET GRÖNA KUNGÄLV

Uppbyggnadsbeskärning av häck med ett genomgående toppskott

Häcken blir tätare nedtill om häcken klipps bredare i basen (vänster). I annat fall skuggas de nedre delarna som blir kala (höger).

Bästa sommarklippningstid är kring midsommar och sedan tidigt på hösten. En del häckarter växer så kraftigt att de kan behöva klippas två gånger under sommaren. Förnygring och större ingrepp görs under senvintern.

Barrträd ska klippas på olika tider, beroende på vilken art det är fråga om. Granhäck klippas bäst i juni-juli medan idegran och tuja klippas i maj eller september.

Klipp alltid efter en mall och spända snören. Sidorna ska klippas så att de lutar lite grand utåt nertill. Då minskar risken för att häcken blir gles och kal nertill.

4 STADENS MÖBLER

4 STADENS MÖBLER

En del av profilen för en stad går att "bygga", även med små och ibland enkla medel. Att rekommendera en viss typ av material eller färg syftar till att stärka den bild många redan har idag av Kungälv som t ex robust, gammal, tålig och stadsmässig, i vart fall i de äldre centrumområdena. Centrum består av många olika stråk och delområden varför det som rekommenderas för Västra Gatan kanske inte alls är de val vi gör för Vita Fläcken. Därför finns det också skäl till att föreslå gemensamma drag och detaljer som binder samman miljöer till stråk och betonar sammanhang. Det är en ambition att med olika hjälpmedel markera var centrum börjar och slutar. Detta görs inte genom att använda endast en typ av t ex gatubelysning eller blomurna utan snarare kan de olika gatorna och områdena, med sina ibland olika profiler, stärka helheten. Det betyder att vi t ex väljer samma typ av vägmärkesskyltning i hela stadskärnan. I ett annat fall får parkområden sin typ av belysning medan huvudstråket Strandgatan-Uddevallavägen får sin Kungälvsgroena gatubelysning.

Likadant gäller för nedanstående exempel på möbler i framför allt det offentliga rummet men även för privata inköp till olika utemiljöer och fastigheter. Här förordas vissa material, kvaliteter, färger och former, som tillsammans med andra större och mindre åtgärder medverkar till att öka Kungälvs dragningskraft.

Slottsbro „Anita,,

Bänkar, papperskorgar m.m. bör vara fastsatta så att de ej med lätthet kan flyttas och av material som är motståndskraftigt för skadegörelse samt ha en ytbeläggning som lätt kan rengöras från klotter.

Bänkar

Bänkar finns i hela tätorten och bör erbjuda vila på vindskyddade platser. Bänken ska ha bandformade armstöd som når bänkens framkant och 50 cm sitthöjd. Sitsen bör vara i laserat trä med svarta underredet i den traditionella miljön. Bord och andra former av bänkar finns som komplement.

På modernt utformade torg och platser används möbler med galvade underredet utan lackering.

4 STADENS MÖBLER

Papperskorgar

Erfarenheten har visat att dessa "möbler" tyvärr missbrukas av fåglar som skräpar ner i sin jakt på mat. Därför väljs en snygg, rymlig och tålig variant med lock på alla de papperskorgar där matrester förväntas slängas. Den är svart med rörbågar som fästansordning.

Staket

Idealet, om ekonomin tillåter, är staket av rörbågemodell eller smide. Väljs ordinära nätstaket finns gröna sådana, vilka förordas.

Trädskydd

Under ett övergångsskede finns flera modeller men en relativt kort, svartmålad och kraftig rörbåge är den modell för trädskydd som rekommenderas.

(För plantering av träd i hårdgjorda ytor läs avsnitt: "Skötsel och anläggning")

4 STADENS MÖBLER

Fordonshinder

Som alternativ till de oformliga "betonggrisar" som normalt används vid vägarbeten och avspärningar finns andra möjligheter t.ex. "Sälmer" (en gjuten säl i betong). De kan användas av butiker eller fastighetsägare som "inbrottsskydd" och köps i samråd med Tekniska kontoret. Det är dock väsentligt att placeringen av fordonshinder inte begränsar framkomligheten för utryckningsfordon och att de väljs i färg som kontrasterar mot underlaget för att bli väl synliga för alla.

Cykelställ Urban

Cykelställ

Med tanke på slitage förordas gröna, rörbågeformade standardmodeller. Beroende om cykelparkering sker utanför butik eller skola väljs olika, mer eller mindre "säkra" anordningar. Ställen bör väljas så att det finns möjlighet att låsa fast cykeln.

Urnor

Blomurnor kan gärna vara i trä, smide eller plast i de fall planteringarna är omfattande. Rekommenderas mörka "träslag" eller Kungälvsgroena alternativt svart smide eller svart plast.

4 STADENS MÖBLER

Uteserveringar

Generellt för uteserveringar i Kungälv stadskärna gäller att dessa ej skall dominera omgivande miljöer, fastigheter och gator. När det gäller Västra Gatan finns det anledning att ge riktlinjer för hur uteserveringar, av mer eller mindre tillfällig karaktär skall anordnas och utformas.

För det totala intryckets skull vore önskvärt att berörda näringsidkare och fastighetsägare följer nedanstående rekommendationer vid ny- eller ometablering och vid nya inköp och upprustning. Vissa åtgärder föranleder bygglov varför detta avsnitt bilägges som rekommendation och PM vid ansökan om bygglov i anledning av uteservering.

Uteserveringar skall vara tillgängliga för alla.

Stolar och bord

Förordas mörka möbler som ger ett lätt intryck av smide, metall eller trä.

Markiser

Fasta markiser är bygglovspliktiga. Denna typ av markiser med reklam skapar oftast intryck av tillfälliga budskap. Parasoller eller markiser, som kan rullas eller fällas ihop, är enklare lösningar och bör prioriteras.

Golv

Markbeläggningen bör användas som golv och upphöjda trögolv/däck skall undvikas. Gatuserveringar bör ha karaktären av tillfälliga arrangemang. Med fasta anordningar ändrar gatan karaktär. Omsorgen kring gatubeläggningen skall tjäna syftet att kunna vara golv också för uteserveringar.

Tak och väggar

Ambitionen är att uppnå ett öppet och lättillgängligt helhetsintryck och i möjligaste mån integrera serveringarna i omgivande miljöer. Detta betyder att fasta tak bör undvikas, övrig inramning av uteserveringar skall helst ske direkt på marken med en avgränsning som känns naturlig i miljön. Utskänkningstillstånd innebär särskilda bestämmelser i detta avseende.

5 FASADER – BELYSNING, SKYLTLAR

5 FASADER – BELYSNING, SKYLTLAR

Det bör vara de enskilda husen med sina omsorgsfullt utformade fasader som tillsammans tecknar gatubilden; fasadmateriel som plåt och plast ska inte förekomma och verksamhets-skytning skall underordnas helheten.

All belysning som riktas mot fasader skapar tydliga väggar till stadsrummen under dygnets mörka timmar. Indirekt blir ju också gaturummen upplysta på sätt som inte bländar. Släpljus poängterar ofta fina fasader och gör att fasadmateriel och andra element i fasaden framträder. I den mån märkliga byggnader och monument har natthimlen som bakgrund, bör belysningen inte bli så stark att byggnadens former ter sig platta och blir svåra att uppfatta.

Konkurrensen om utrymmet på fasaderna är stor, likaså variationer i utseendet på skyltar. Hängande skyltar, rätvinkligt placerade ovanför sin verksamhet skymmer varandra om de sitter för tätt. Onödig upprepning med för många och för stora skyltar minskar uppmärksamhetsvärdet. Skyltar monterade utmed fasaden måste läsas från andra sidan gatan. Utformningen av detaljerna har den avgörande betydelsen för hur helhetsverkan blir.

Skyttskåp, dåligt gjorda skyltar och affischer på fasader kan förstöra de bästa ambitioner, medan en väl utformad och till miljön bra anpassad skylt kan ges större frihet vid placering i känslig miljö.

Vägledning vid skyltval

Man kan inte nog poängtera vikten av en bra skylt eller hur man bäst för fram sitt budskap. Att göra en bra skylt som passar in i miljön och på byggnaden samt placeras på bästa sätt är inte en lätt uppgift. Det kan vara väl värt besväret att lägga ner lite extra energi och pengar på att göra en vacker, tydlig och ändamålsenlig skylt när man ändå investerar i projektet. Några vägledningstips finns i denna handbok men bäst är naturligtvis att ta hjälp av en professionell yrkesman.

Några ställningstagande som måste göras är:

- till vem riktar jag mig?
- hur färdas hon/han? vilken storlek behöver det vara på skylt /text?
- varifrån kommer kunden?
- finns det ett detaljerat skyltprogram för området/fastigheten?
- hur ser området ut? andra skyltar, bebyggelsens ålder?
- vilken sorts teknik, infästning m.m. ska användas?

Vid **val av skyltform** finns det många varianter att välja mellan, men några generella principer finns att tänka på:

- Bokstävernas läsbarhet bör vara god, vilket inte behöver betyda att skylten måste vara särskilt stor.
- Ta bara med det viktigaste och gör det enkelt och lättförståeligt,

Ikoner

Gatumiljöernas skyltar utgörs av texter (ofta nog förkortningar) men också av symboler för olika verksamheter. Dessa ikoner (eng. "icon---any sign which resembles the thing it represents") kan utgöras av föremål t ex en klocka för urmakeri, en spade för en smed eller verktygsmakare, en stiliserad modell i stor skala av en kringla för ett bageri. Men det kan också vara en logotyp, en stiliserad symbol med anknytning till verksamheten, som det gula hornet på blå botten för postkontor eller ett gult snäckskal mot röd bakgrund för ett petroleumbolag.

Fasadskyltar

Målade eller lösa bokstäver direkt på fasaden är enkelt och elegant, lätt att anpassa till huset.

5 FASADER – BELYSNING, SKYLTAR

Skyltfönster kan användas för skyltning som är lättläst, nära och i lämplig höjd för ögat..

Lysande / belysta skyltar

Bland dagens skyltar är en övervägande del ljusskyltar som finns i många olika varianter. Den utifrån **belysta** varianten **med spotlight** kan vara vacker men är tyvärr ofta svår att skärma av så att trafikanter och närboende inte bländas. Dessutom är den något ömtåligare. Belysta skyltar har fördelen att synas lika bra dag som natt och att i samspelet med byggnaden betonas konstruktionen. En variant på temat är den där ett lysrör, parallellt med skylten, belyser ytan. Detta fungerar dock inte så bra på lite större skyltar där ljuset inte når över hela ytan. En väldigt vanlig konstruktion med lysrör är den s.k. **ljuslådan** där lysröret ligger i en låda av metall med en transparent plastskiva framför. Alltför vanligt är att se en stor, ljus yta med tunna bokstäver, knappt synliga p. g. a. motljuset. Inte sällan är ett par av lysrören trasiga vilket ger ett ovårdat intryck.

I stadskärnan speciellt Västra gatan, Strandgatan och Ytterbyvägen med sina trähus, är det viktigt att visa omsorg vid utformningen av lysande skyltar. Där bör skyltningen generellt vara sparsam och ljuslådor bör försvinna helt efter hand. Lämplig utformning av lysande skyltar på dessa gator är mindre skyltar, vinkelställda mot fasaden, med ljus figur mot mörk bakgrund och belysta med armaturer på fasaden.

Elkablar till skyltar bör göras så korta som möjligt på fasad. Om de ändå placeras synliga skall de målas med samma kulör som bakomliggande fasad.

Takskyltar

Kan undantagsvis vara ett tillskott i modernare kvarter som t ex vid Uddevallavägen och Vita Fläcken. Skall i så fall utformas genomskiktiga i neon eller med lösa bokstäver på annat sätt.

Skyltskåp

Ett skyltskåp med endast ett anslag eller en fast reklamtext angrips av tidens åverkan; vita kartonger eller papper gulnar, sot och damm på de innestängda ytorna gör att man förlorar förtroendet för budskapet. Risken för åverkan ökar. Skyltskåp innebär en risk för skräpighet om de inte behandlas med omsorg och verkligen fungerar som skyltfönster. Men om skyltningen är aktuell och engagerar som andra skyltfönster kan väl placerade skyltskåp bidra till miljön. Detaljutformningen bör syfta till att anpassa skåpet till den omgivande fasadens ytskikt och form.

Markiser m.m.

Se ovan under rubriken uteserveringar.

Skyltar på offentliga byggnader

Kungälvskolor och daghem kommer att förse med namnskylt i plåt som bär Kungälvsvapen.

Generella regler

Skyltning skall ske i direkt anslutning till verksamhet vilket innebär att vägvisningsskyltar ej tillåts.

På fasad skall endast verksamhetsskyltar finnas. Reklam för tillverkare, vars varor säljs i affären, skall placeras i skyltfönster och ej som separata skyltar på byggnaden.

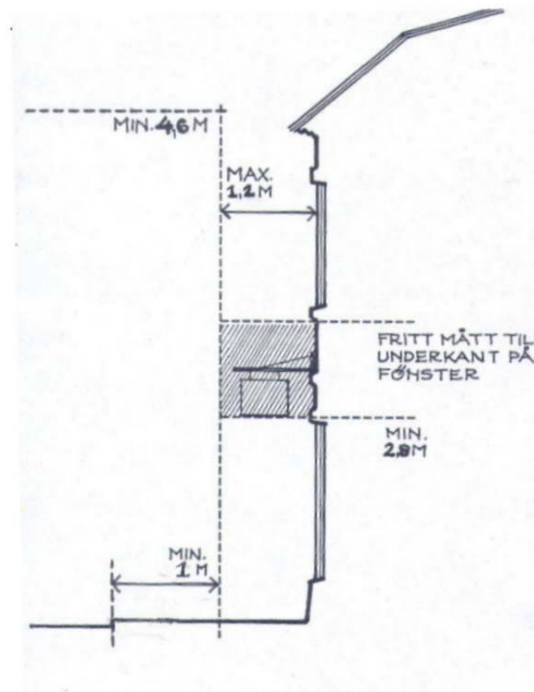
Skylt får inte skymma fasaddetaljer genom att placeras på fönster, pilastrar, gesimser, burspråk, m.m.

Skyltar får inte utgöra egen byggnadsdel t.ex. skärmtak, baldakin eller plogskylt. Skyltning tillåts på markiser och liknande.

Skyltning i fönstret är ej bygglovpliktigt

Fasta markiser är bygglovpliktiga.

Ansökningsblanketter finns på samhällsbyggnadskontoret och på:
www.kungalv.se/msbk/msbkindex.htm

Utstående skylt placeras minst 2.8 meter ovan gata samt får sticka ut max 1.2 meter från fasad. Inom 1 meter från gata ska frihöjden vara minst 4.6 meter. Skyltarean bör inte överstiga 0.5 m².

6 HÄNVISNING - VÄGVISNING

6 HÄNVISNING - VÄGVISNING

Områdeshänvisning för gående

Svart stolpe med tillhörande bänk och belysning.
Vit text på blå botten med ikon för gående.
Placeras strategiskt, med växtlighet, vid t ex busshållplats och p-område.

Områdeshänvisning blir till hjälp för främst gångtrafikanter som skall orientera sig inom centrum. Placering av dessa kommer att ske på tre delområden:

Liljedalsområdet vid södra gränden där också en provisorisk skyltmast med butiker och P-anvisningar sättes upp belägen nära busshållplatsen.

Nytorget

Vita Fläcken på grönytan i korsningen Kongahällagatan/Uddevallavägen.

Se vidare Bestämmelser - tekniska fakta Kap 11.

Trafikanordningar

Vägverkets föreskrifter gäller.

Materialbeskrivning (se Bestämmelser - tekniska fakta Kap 11).

Skyltning och vägvisning för cykel och gående

Vit text på blå botten med ikon för cykel. (Jfr Järntorget i Göteborg)

Materialbeskrivning (se Bestämmelser - tekniska fakta Kap 11)

Reklam- och evenemangsskyltning

Bestämmelser - tekniska fakta Kap 11

Bestämmelser för skyltning Kap 5.

6 HÄNVISNING - VÄGVISNING

Trottoarpratare

Att trottoarpratare och övrig skyltning endast skall ske vid anvisade lägen har flera orsaker. Ur handikappsynpunkt är det viktigt att vippskyltar inte förekommer, att skyltning på gatumark inte sker på gångytor, är lika från dag till annan och att placeringarna inte är tillfälliga och oväntade vilket försämrar tillgängligheten. Det är också viktigt av estetiska skäl. Ett allmänt rörigt intryck med många olika typer av reklambudskap och med olika placering är bara störande för kunderna och förfelar sin verkan.

Butiksgatorna Västra Gatan (gäller både gårdsgata och gågata), Ytterbyvägens och Uddevallavägens gångytor skall inte belastas med trottoarpratare .

På torgytorna Nytorget och Vita Fläcken bör samma system gälla om inte dessa områden själva beslutar om en gemensam placering vid torgens "entréer". Skyltarna bör i förekommande

fall vara svartmålade och av rörbågemodell inom en tydlig ram i marknivån.

Skyltning på lyktstolpar

Normalt skall ej skyltning på belysningsstolpar tillåtas, men undantaget kan göras för **kulturella evenemang**. Svart ram och fästen förordas och finns för uthyrning hos Tekniska kontoret efter samprövning med Samhällsbyggnadskontoret . På parkerings-platsen vid Vita Fläcken accepteras kommersiell skyltning under förutsättning att denna godkännes av samfällighetsföreningen för de gemensamma ytorna omkring torget.

Allmänt

Kommersiell skyltning på allmän plats är bygglovspliktig, prövas även av polisen och avgift tas ut efter godkännande.

Kulturskyltning

Kulturskyltning av icke kommersiell karaktär prövas gemensamt av Tekniska och samhällsbyggnadskontoret men utan avgift till kommunen.

Kulturskyltning av kommersiell karaktär prövas och avgift tas ut efter godkännande.

Idrottsföreningar

Skytning för evenemang skall ske på anvisade platser och med godkänd utformning. Avgift tas inte ut av kommunen men prövning skall ske.

Övriga ideella föreningar Se ovan.

7 parkering

Målsättningen är att i möjligaste mån försköna och tydliggöra parkeringsområden i stadskärnan genom olika åtgärder. Växtlighet, belysning, markbeläggning och områdeshänvisning är några exempel på hur normalt "tråkiga" områden kan bli mer attraktiva. En idé som prövas i kvarteret Rhodin och för parkeringen vid Västra Tullen invid Västra Parken är att avgränsa parkeringarna med spaljeer eller trågaller som ger en tydlig avgränsning men som medger god genomsiktighet, öppenhet och insyn.

Möjligheterna att hitta kombinationer med passande växtlighet är många. Några andra aktuella områden som berörs är platsen utanför Konsum, Parkering Syd och parkeringsplatser utmed Strandgatan. Generellt gäller att parkeringsområden skall styras av stadsrummets utformning och ge ett välkomnande och trevligt intryck. Utformningen skall också styras av behov som säkerhet och trygghet.

Parkeringsplatser för fordon bör vara väl upplysta och överblickbara, och bör inte döljas av vegetation, cykelställ ska väljas så att det finns möjlighet att låsa fast cykeln.

Parkeringsplatser för bilar

Ett sätt att anlägga mer människovänliga parkeringsytor är att ordna bilparkeringsplatser i t ex stenmjöl med avgränsningar i kantsten och markering av förslagsvis varannan p-plats med små träd i parkeringens framkant (ej vid sidorna). Träden får en gynnsammare miljö än asfalt, men det är viktigt att sikten är fri under trädkronan, och att träden är av en sort som ej droppar av sav eller nektar. Handikapp-p-platser med plats för utfälld ramp skall finnas vid strategiska mål.

Cykelparkering

Cykelparkering kan med fördel utformas enligt ovan, de är mindre och behöver inte markeras på något annat sätt än med lämpligt cykelställ. (Se Stadens möbler kap 4 och Stadens färger kap 10)

Cykelparkering kräver större ytor än vad stadskärnan idag erbjuder. För att undvika stölder och inbjuda kommuninvånarna till att i högre utsträckning cykla i och till staden, bör fler ytor tillskapas i ljusa och inbjudande lägen, där tydliga behov finns.

8 STADENS BELYSNING

Belysningstyp för huvudstråket genom centrum

8 stadens belysning

Belysningsarmaturen kan starkt bidra till upplevelsen av stadsrummet såväl under den mörka som den ljusa delen av dygnet. Vid behov av nya armaturer och belysning bör den väljas med omsorg och anpassas till den miljö där den placeras.

Platser och stråk ska ha god belysning för att skapa en ökad trygghet och minska möjligheterna till brottsliga initiativ. Belysningen skall inte bara skapa säkerhet, vara driftssäker och tålig. Den skall också vara vägledande, vacker och ge trygghet genom att omgivningen och de personer man möter får ett naturligt utseende. Genom att anpassa armaturens höjd och ljuskällans styrka och färgåtergivning kan man undvika skrämmande skuggbildningar och

effekter. Det är inte endast själva gångvägen som skall få en god belysning utan även omgivningen så att man överblickar den närmsta miljön och inte överraskas av oväntade händelser.

Färjevägen - Strandgatan - Uddevallavägen.

utgör huvudstråket i centrum och med den "kungälvsgreña" belysningsstolpen och armaturen Stockholm markeras tydligt var centrum börjar och slutar. Även Ytterbyvägen och Gamla Gärdesgatan kan framgent komma att belysas på detta sätt.

Pendelparkeringar och busstationer är särskilt viktiga att ge en god belysning med tanke på sena resenärer som skiftesarbetande och hemvändande från nöjen.

Fasadbelysning

Armaturer för gatubelysningen monterade på fasaderna innebär fördelar för gatuhållningen, men innebär också att överenskommelser med berörda fastighetsägare måste träffas, dessutom kan de boende bli störda. Armaturernas storlek måste anpassas till fasadernas skala så att belysningen inte uppfattas alltför dominant. I övrigt bör sådana armaturer väljas till höjd och utformning så att människor som rör sig utmed fasaderna får ett ljus som med färgåtergivning och skuggverkan ger en så klar och tydlig framtoning som möjligt, vilket bidrar till att stärka känslan av trygghet i miljön. På gator med butiker i bottenvåningarna bidrar skyltfönstren, så länge de är upplysta, till gatans belysning.

8 STADENS BELYSNING

Parkbelysning - förskönande belysning

Belysta skulpturer och träd finns arrangerat längs huvudstråket i Kungälv och kan utökas för att få en inbjudande kvällsmiljö.

Västra Parkens belysning liksom belysning i liknande miljöer kommer att utmärkas av att ljuset inte bländar men sprider mycket ljus för vägledning och trygghet. Belysning på växtlighet skall ske med omsorg så att färgerna blir så naturliga som möjligt. Vitt ljus är att föredra (typ kvicksilver) framför mer gulaktigt ljus (typ natrium). Till allmänbelysningen kan t.ex. uppåtriktad markbelysning under träden bidra.

Västra Gatan

Västra Gatan som gå- eller gårdsgata kommer till viss del att förnyas. Beroende på utformning av gaturummet kan befintlig belysning behöva kompletteras eller förändras.

Vita Fläcken

Butikstorget Vita Fläcken är utrustat med svarta belysningsstolpar och med armaturer av en klotmodell som också återfinns på Nytorget. Vid förnyelse av belysningen bör icke-bländande armaturer prövas.

Strandpromenaden

Förberedelser för belysning har gjorts i samband med anläggandet av strandpromenaden från Fars Hatt utmed Nordre Älv. Av ekonomiska skäl förskjuts inköp av belysningsstolpar till framtiden.

9 små byggnader

Integrering och självständiga bidrag till helheten

Alla små hus i staden är tyvärr inte så vackra men nödvändiga. T ex tillhör transformatorstationer inte det roligaste att visa upp men med en ambition att visa omsorg om detaljerna och försköna även det "lilla" finns all anledning att se över vilka åtgärder som kan provas. Med träfasader och avgränsningar på olika sätt ser även ett elskåp riktigt trevligt ut. I samråd med alla aktörer (energibolag, gatukontor, renhållning etc) kan de små byggnaderna få en trevligare utformning.

Små byggnader kan vara allt ifrån lustfyllda kiosker, försäljningsvagnar för fisk eller korv till sakliga transformatorstationer och toaletter. Dessutom finns de små lådorna för inkoppling av telefoner eller för el-kopplingar som drar alltför stor uppmärksamhet till sig om de placeras oförmedlat och obefogat monumentalt, t ex ensamma på en tom gräsmatta.

Tidig och förutseende planering är det givna sättet att hantera dessa företeelser. I planläggningsskedet bör man skaffa sig kunskap om behoven av små byggnader och pröva olika placeringar som kan vara lämpliga. De olika intressenternas planering när det gäller dessa hus och anläggningar bör ske i samråd och inte

lösas först då man söker bygglov eller då anslutningarna sker till el/tele.

Alla slag av små byggnader och lådor utgör viktiga detaljer i miljön. Oftast är de av stor praktisk betydelse och får stor inverkan på hur vi använder våra gemensamma uterum. Anpassningen till omgivningen av små hus kan ske genom att de underordnas omgivningen i färg och form och t ex fogas in som enkla tillbyggnader eller läggs ingrävda i sluttningar i marken. Men de kan också få en större uppgift i stadsrummet som en tydlig accent, lätt att hitta, infogad för att ge t ex torget eller gaturummet liv.

Avloppsrensningstillena i Marstrand har byggts över med små, i plan åttakantiga kiosker som ger personalen den arbetsmiljö som är önskvärd. Med den tydliga formen, grå panelväggar och rött plåttak är byggnaderna lätta att känna igen samtidigt som de bidrar till en mångfacetterad helhet i de gatumiljöer de ingår.

De små tekniska lådorna är nödvändiga att integrera. Till synes slumpvis placerade anläggningar undergräver förtroendet och tilliten till hur den gemensamma miljön har organiserats, vilket på sikt skapar en stämning av godtycke och brist på omsorg. Det gäller kanske bara att finna en husvägg att placera dessa kopplingskåp mot, eller att anlägga en häck, ett staket eller en stenmur som ramar in.

9 SMÅ BYGGNADER

Kiosker

Kiosk är ett låneord från turkiskan och betecknar eg. en utsiktsbyggnad som har karaktären av ett lusthus. En kiosk är en lustfylld byggnad som erbjuder tidningar, godis, varm korv, mm. Det finns exempel på sådana byggnader som så döljs av reklamskyltar att det är svårt att urskilja fönster, dörrar och väggar. Även byggnadernas egen form kan vara anonym och intetsägande. För att kioskerna skall bidra till miljön i omgivningen, fordras att de är byggnader med en tydlig form, som anslutet till omgivningen eller, utgör en kontrast på ett spänningsfyllt sätt. Tak, väggar, fönster, dörrar och sockel skall vara iakttagbara delar av byggnaden. Reklamskyltar får inte dölja husets utseende. Möjliga placeringar av reklamskyltar skall ingå i den ursprungliga utformningen av byggnaden d.v.s. då man söker bygglov.

Mobila anläggningar (Regler för placering)

Återvinningsstationer

Dessa bör naturligtvis placeras så att besökare finner dem lätt. Tyvärr medför detta krav att stora och fula containrar, ofta med skräp utanför, förfular omgivande miljöer. På Vita Fläcken planeras för en alternativ placering av just dessa skäl. Med spaljéer eller häckar kan en förskönande inramning uppnås.

Toaletter

Transformatorstationer

Dessa kan i de flesta fall kläs in med trä, företrädesvis mörkt laserade eller faluröda för klotterskydd och för lindrigt underhåll

Försäljningsbodar Se kiosker

Väderskydd

Genom tillmötesgående från det regionala bolaget Västtrafik byggs busskurer med en lugn och symmetrisk utformning i stadskärnan. Dessa små hus skall inte konkurrera alltför mycket med den mångfald av synintryck man får inne i en stad.

Flaggor

Flaggstänger är ett inslag i vår gemensamma miljö som har stor betydelse för helhetsintrycket. De, i bästa fall, smattrande flaggorna med kommersiella symboler är ett stående inslag på många industritomter och köpcentra. Flaggstängerna bör få en genomtänkt placering i förhållande till sin omgivning. Placeringen skall redovisas vid bygglovprövningen.

10 stadens färger

En enhetlig färgsättning av vissa detaljer bidrar till att skapa en stadsbild som blir en lugn bakgrund till alla andra händelser och intryck i stadskärnan. Med enkla medel kan Kungälvsv gröna stadsfärg på utvalda utrustningsdetaljer, medverka till att profilera och stärka stadskärnans identitet. I konkurrens med alla övriga försök att skapa uppmärksamhet kan valet av färg vid byte av gammal utrustning, nyinvesteringar och ommålning förstärka intryck av enhetlighet och samordning. Den gröna färg som valts kan man förnimma i solgenomlysta gräsmattor, i lindarnas lövverk, i de mjuka gröna mossorna i skogen. Det är en frisk färg som påminner oss om vår och sommar då träd och grönska vilar under vintern. Färgen stämmer väl med de andra valda färgerna svart för trafikmärkesstolpar och grått för skyltbaksidor.

Kungälvsvgrön

Tidigare har t ex den Kungälvsvgröna färgen omnämnts vad avser gatubelysning i vissa stråk och i övrigt förordas den gröna stadsfärgen till:

- **Cykelställ**
- **Räcken, rör, etc.**
- **Belysningsstolpar** B1 a för följande gatusträckor: Strandgatan, Uddevallavägen (se även Stadens belysning kap 8)

- **Underreden till bänkar**

Svart

Svart skall användas på följande utrustning:

- **Stolpar, rörbågar och ställningar** för trafikmärken och trafikskyltar
- **Parkeringsautomater**, skyltställningar för parkering mm
- **Trädskydd** mot skador vid påkörning
- **Blomsterurnor** (om dessa är föremål för färgsättning)
- **Papperskorgar** (se Stadens möbler kap 4)

Grå

Grått skall användas på följande utrustning:

- **Baksidor av skyltar**, (svarta baksidor bildar svarta fläckar i stadsrummet som drar till sig onödig uppmärksamhet).

Tanken är att gatans trafikmiljö skall vara enhetlig och att skyltarnas budskap framhålls. För de zoner i gatumiljön som ligger något längre från själva körbanorna kan färgen utgöra utsmyckning, t ex i gatumöbler och stolpar.

Se även Bestämmelser - tekniska fakta kap 11

11 bestämmelser - tekniska fakta

Bygglövsföreskrifter

För rådgivning och ansökan kontakta samhällsbyggnadskontoret, telefon 0303 - 23 80 00

Kungälv's centrala delar (liksom övriga tätorter och t ex delar av kustzonen) har bestämmelser reglerat i detaljplaner enligt Plan- och Bygglagens kap 6 eller tidigare lagstiftnings regler. Kring byggnaders placering, utformning, färg och form finns råd och bestämmelser i planerna som är avsedda att leda till en god helhetsverkan. I Kungälv har vi dessutom många byggnader som är särskilt värdefulla ur historisk synvinkel. De har särskilt skydd enligt lagen. Skyddet är dels allmänt utformat och gäller varsamhet och hänsyn till äldre miljöer, dels speciellt utformat för vissa byggnadsminnen eller byggnadsminnesmärken. Östra Gatan, Gamla Torget och Västra Gatan är riksintressen och skyddas genom bevarandeplaner.

För att sätta upp, eller väsentligt ändra en skylt krävs bygglov enligt Plan- och Bygglagen. Bygglov skall även sökas för ljusanordningar, större flaggor med kommersiell inriktning, fasta markiser, inhägnade uteserveringar m.m.

Att tänka på vid planering av skylt eller annan utsmyckning på husfasader eller mark:

- Tala först med fastighetsägaren
- Se - läs gärna igenom hela denna handbok.
- Kontakta en skylttilverkare som också bör få tillgång till handboken.
- Kontakta kommunens Samhällsbyggnadskontor telefon 0303-23 80 00, för råd och gör en skriftlig ansökan

Miljö- och byggnadsnämnden får ta ut avgifter i ärenden om lov och förhandsbesked och i ärenden som föräns av en bygg- eller rivningsanmälan. Kommunfullmäktige beslutar om avgifternas storlek.

11 BESTÄMMELSER – TEKNISKA FAKTA

Upplåtelse av allmän platsmark

För mer information kontakta kommunens Gatukontor, Trafikavd., telefon 0303-23 80 00. Kommunen upplåter mot avgift lämpliga områden av den allmänna platsmarken till olika, permanenta och tillfälliga ändamål. Några exempel på verksamheter är torghandel, kiosker, blomförsäljning, marknadsförsäljning, utomhusserveringar, tillfälliga övriga försäljningsytor, reklamplatser, affischtavlor, skyltskåp, skyltvaror, upplag, byggnadsställningar, mötestält cirkusar m.m.

Kommunfullmäktige beslutar om de avgifter som tillämpas då man hyr allmän platsmark. Polisen tar också ut en avgift för tillstånd till olika arrangemang som påverkar t ex trafikflöden eller den allmänna ordningen. Dessutom gäller följande allmänna bestämmelser vid upplåtelse av mark:

- Avgifter uttages ej av ideella föreningar och politiska partier om inte utpräglad kommersiell verksamhet sker
- Avgiften täcker endast normal och rutinmässig gaturenhållning
- Tillståndshavaren skall på egen bekostnad ombesörja att marken återställs i det skick den hade före upplåtelsen
- Tillståndshavaren debiteras avgift oavsett om marken tas i anspråk eller ej
- Avgiften erlägges i förskott

En offentlig plats inom detaljplanelagt område får inte användas enligt ovan utan tillstånd av polismyndigheten eller på ett sätt som inte är allmänt vedertaget enligt 3 kap 1§ ordningslagen.

Allmänna råd och rekommendationer

Ytbeläggning vid och på Strandgatan

Beläggningsen nedan fungerar mycket bra för personer med rörelsehinder.

Smågatsten i minst två skift anpassar gatan till fasader, murar eller liknande, gångbana (2,5 m) av betongmarksten (munksten) i omväxlande skift mellan 420x420x70 och 140x210x70 natur (ljusgrå) och smågatsten fyra skift, kantstöd (bohusgranit), parkeringsplats satt i smågatsten (2,5 m), körbana av asfalt, smågatsten två skift, kantstöd (avfasat, bohusgranit), mittrefug i smågatsten (2 m, något förhöjd), två skift smågatsten, körbana i asfalt, parkeringsplats satt i smågatsten (2,5 m), kantstöd, skyddszon i fyra skift smågatsten, cykelbana (2,4 m) i betongmarksten 140x210x100 antracit (mörkgrå), smågatsten i två skift, gångbana (2,5 m) av betongmarksten (munksten) i omväxlande skift mellan 420x420x70 och 140x210x70 natur (ljusgrå) samt slutligen minst två skift smågatsten anpassade till gatans vägg.

Växter och jord

Mark AMA ger en beskrivning av växternas behov av matjord och fukthållande jord etc.

Matjordsdjup: Gräs 10cm, Buskar 30cm, Perenner 30cm, Rosor 50 cm, Träd 70 cm

Planteringsavstånd: Större träd 8-15 m, mindre träd 5 m, Buskar 80-150 cm, rosor 50 cm, Perenner 20-50 cm, häck 30 cm. Plantera inte för nära tomtgräns (rekommenderas minst halva planteringsavståndet). Tänk på att plantorna växer och breder ut sig med tiden.

Kvalitetsplantor

Numera finns ett stort antal träd och buskar för svenskt klimat, *E-plantor*. Plantorna är svenskodlade och har garanterat sundare ursprung. Information om E-plantsystemet finns att hämta på internet www.eplanta.com. För plantskoleväxter finns kvalitetsregler utgivna av Trädgårdsnäringsens Riksförbund, TRF. Här anges sundhetskrav, sorterings- och kvalitetsnormer. Stamomkrets t.ex. anges i cm och mäts mitt på stammen på uppstammade träd med en stamhöjd upp till 180 cm. På större träd mäts 1m över rothalsen.

Tillverkare / leverantörer

Belysning

Ateljé Lyktan: Stockholm 590

Områdeshänvisning

Parkbänkar:

Hags soffa nr 525 575 grön

LEK&säkerhet soffa + bänk 1601 grön

Hags City

Slottsbro soffa och bänk Urban

Slottsbro soffa April

11 BESTÄMMELSER – TEKNISKA FAKTA

Papperskorgar:

Rubena stabil svart artikelnr 63048+
Rörstativ artikelnr 63105, bågformat

Staket

Smekab räcken: Adapter-, Flexi-, Prydnadsräcke

Pollare

Svart smide
Bohusgranit

Trädskydd

Lek&miljö Hvilan/Aasen

Urnor

FOBA Planteringsfat i trä

P-skyltning (typ Vita Fläcken)

enligt Trafikförordning
Blinkfyrar eller liknande BLF-båge Ø 60 mm

Vägmärkesstolpar

VLB-båge, svart

Lokaliseringsmärken

Svart text på vit botten
rörbåge Ø 60 mm

Cykelställ

Slottsbro AB:s Urban
HAGS Ramställ

Färgkoder

Kungälv's gröna stadsfärg
Färgkod enligt NCS systemet, "mossgrön" S6030
G30Y

Kompletterande färger

Färgkod enligt NCS systemet, svart S8502 Y
Färgkod enligt NCS systemet, grått S4502 G 12

12 KONTAKTLISTA

12 kontaktlista

Tel. 0303-24 88 00

Tekniska kontoret

Stolpar, skyltar (tillståndsfrågor), förhyrning
allmän mark, gatumaterial, vägmärken
Tel. 0303-23 80 00

Tillståndsgivning

Kungälv kommun
Tillstånd utskänkning, lotteri m.m.
Tel. 0303-23 80 00

Informationsavdelningen

Turistinformation

Nya informationstavlor, arrangemang, allmänt
upplysningar
Tel. 0303-23 80 00

Fritid Kungälv

Arrangemang, aktiviteter. Förhyrning av idrotts-
och andra verksamhetslokaler
Tel. 0303-23 80 00

KCIS Centrumföreningen

Aktiviteter och marknadsföring i
Kungälv Centrum
Tel. 0303-124 24

Kulturförvaltning

Konstnärlig utsmyckning, kulturevenemang,
aktiviteter
Tel. 0303-23 80 00

Samhällsbyggnadskontoret

Bygglov, planärenden, miljöfrågor. Rådgivning
Tel. 0303-23 80 00

Polis

Tillstånd aktiviteter och arrangemang

13 KÄLLFÖRTECKNING

13 KÄLLFÖRTECKNING

Gestaltningssprogram för Kungälv's Centrum,
KF dec 2000

Idealbilden för stadskärnan i Kungälv
KF okt 2003

Gestaltningssföreskrifter Liljedal,
antagandehandling detaljplan 2003

Gestaltningssföreskrifter Vita Fläcken,
antagandehandling detaljplan 1997

Nulägesbeskrivning Kungälv's Centrum,
illustrationer, Röda Grind feb 2001

Kommunal författningssamling angående
upplåtelse av allmän plats inom Kungälv's
kommun

LITTERATUR

LITTERATUR

Boverket, Den måttfulla staden, 1999

Tekniska kontoret i Kungälv, Parkeringspolicy,
remissförslag, Tekniska kontoret, 2000-12

Tekniska kontoret, Grönyteprogram,

Göteborg m.fl. kommuner, Skyltprogram,
program för belysning, skyltning och möbler, etc

Mark AMA, Svensk Byggtjänst

Plan- och Bygglagen 1987

Kommunplan 2000
Kungälv kommun

Röda Grind Reklam Profil & Skyltprogram, förslag
okt 2000

Röda Grind Reklam Nulägesbeskrivning Kungälv
Centrum, illustrationer, jan 2001

Tillgänglig stad, Svenska kommunförbundet

Stadsträd från A-Z, Rune Bengtsson
(ISBN 91-576-5566-9)

www.kungalv.se